

การสำรวจแหล่งเกษตรกรรมและพื้นที่ธรรมชาติ
เพื่อการอนุรักษ์ให้เป็นย่านสีสันแวดล้อมสีเขียวของชุมชนในเมืองเชียงใหม่
The Survey of Agricultural and Natural Areas for Conservation of
Urban Green Area in Communities of Chiang Mai City

ปรัชนาศ อัจญานันท์ อัจฉริ เหนสันต์ และบรรจง สนบูรณ์ชัย
Pradchamas Lanchanon, Augcharee Hemsant and Bunchong Somhoonchai

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบสีสันแวดล้อม มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงสภาพภูมิภาคในปัจจุบันของแหล่งเกษตรกรรม และพื้นที่ธรรมชาติของเมืองเชียงใหม่ ศักยภาพของแหล่งเกษตรกรรมและพื้นที่ธรรมชาติ ทัศนคติ ของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับแหล่งเกษตรกรรมและพื้นที่ธรรมชาติ และเสนอแนวทางในการ อนุรักษ์แหล่งเกษตรกรรมและพื้นที่ธรรมชาติ ให้เป็นย่านสีสันแวดล้อมสีเขียวของเมืองเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่างเกษตรกร จำนวน 1,000 กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ทัศนคติ ของเกษตรกร และปัญหาด้านการเกษตร สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการสำรวจภาคสนาม เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือ แบบสำรวจและแผนที่ ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ร้อยละและเทคนิค การซ้อนทับแผนที่

ผลการศึกษา พบว่า พื้นที่ศึกษา มีสภาพทางกายภาพที่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะพื้นที่ทางตอนเหนือเป็นพื้นที่ที่ร่วน ที่มีแหล่งน้ำและระบบชลประทานที่กระจายอย่าง ทั่วถึง ซึ่งเหมาะสมสำหรับการทำนา ส่วนพื้นที่บริเวณทางตอนใต้ เป็นพื้นที่เหมาะสมสำหรับการทำ สวนผลไม้ สำหรับพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงที่จะเก็บรากชาไวน์เป็นพื้นที่เกษตรกรรม คือ บริเวณริมน้ำปิง บริเวณด้านตะวันออกเฉียงเหนือ และด้านตะวันออกของพื้นที่ศึกษา บริเวณที่ควรจะอนุรักษ์ไว้ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่รับน้ำ หรือพื้นที่สีเขียวของเมือง ได้แก่ บริเวณทางตอนใต้ ด้านตะวันออก เฉียงใต้ และด้านตะวันตกของพื้นที่ศึกษา ด้านการเกษตรส่วนใหญ่มีการทำเกษตร ผสมผสาน มีทั้งการทำนา สวนผัก พืชไร่ เลี้ยงสัตว์ และประมง ควบคู่กันไป มีตลาดรองรับ ผลผลิต โดยมีทั้งผู้ซื้อขายรับซื้อจากแหล่งผลิต และมีการส่งไปขายตลาดใกล้บ้าน แต่ด้วยปัจจัย

ปัญหาด้านทุนการผลิตสูง ราคาผลผลิตตกต่ำอย่างไรก็ตาม เกษตรกรมีความต้องการที่จะรักษาพื้นที่การเกษตรและทำการเกษตรกรรมต่อไปเรื่อยๆ แต่มักจะประสบปัญหาไม่มีผู้รับซื้องวดต่อในการทำการเกษตร

สำหรับแนวทางในการอนุรักษ์แหล่งเกษตรกรรมและพื้นที่ธรรมชาติ ด้านกายภาพ เช่น การพัฒนาระบบการจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ การปรับปรุงคุณภาพของดิน การพัฒนาระบบป้องกันภัยธรรมชาติ การควบคุมโครงการก่อสร้างระบบสาธารณูปโภค การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน การบังคับใช้กฎหมายด้านผังเมืองและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ด้านการเงิน เช่น การจัดหาเงินทุน มาตรการด้านภาษี เป็นต้น ด้านการลงทุน เช่น การพัฒนาปรับปรุงพื้นที่พืช พันธุ์สัตว์ และผลผลิต การส่งเสริมการแปรรูปผลผลิต การพัฒนาตลาดกลางเพื่อการเกษตร มาตรการด้านการตลาด เป็นต้น ด้านการศึกษาและฝึกอบรม เช่น การปลูกจิตสำนึกของประชาชนและเยาวชน การให้ความรู้และข่าวสารแก่เกษตรกร เป็นต้น ส่วนด้านสังคม เช่น การรวมกลุ่มด้านการเกษตร เป็นต้น ซึ่งแนวทางเหล่านี้จะส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรมให้ดำรงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ: แหล่งเกษตรกรรมและพื้นที่ธรรมชาติ การอนุรักษ์ย่านสิ่งแวดล้อมสีเขียว ทุนชนในเมืองเชียงใหม่

Abstract

This research aimed to study the existing physical conditions of agricultural and natural areas in Chiang Mai city, potential of agricultural and natural areas and the attitude of the people in the area about agricultural and natural areas including submit guideline for agricultural and natural areas conservation as the urban green area in Chiang Mai city. One thousand agriculturist were involved in data collection. Data acquisition needed quantitative and qualitative research methods by field survey with survey form and map and interviewing with questionnaire. The information obtained in questionnaire was demographic characteristic, attitude of agriculturist and agricultural problems. The quantitative and qualitative data was analyzed in terms of percentage and overlay mapping.

The finding were as follows physical condition of study area was appropriate to the agriculture. Particularly in the northern plains area is suitable for farming because it has spread of the water supply and irrigation systems. The southern area is suitable for horticulture. The high potential areas along the Ping River and the northeast and east of the study areas should be preserved as agricultural areas. The southern, southeast and west of the study areas should be

preserved as agricultural areas, catchment area or green areas. The most agriculture were mixed farming with farming, horticulture, vegetable crop, livestock and fishery. They have markets with supporting products by the buyer to purchase from agricultural areas and be exported to markets in neighborhood. But problems of agriculturist are high production cost and yield decline. However, agriculturist needs to preserve agriculture areas and farming to continue, but often the problem is no heir to the farm.

Guidelines for the conservation of agricultural and natural areas such as physical aspect is development of effective physical water management system, improvement of soil quality, natural defense system, controlling infrastructure construction projects, the regulation of land use and urban and environment law enforcement, such as fiscal aspect is source of investment funds and tax incentive, such as investment aspect is development of plant breeding, animal breeding and production, processing productivity, market for supporting production and market incentives, such as education and training aspect is the awareness of young people and general people and the knowledge and information to farmers. These will encourage the preservation of agricultural area to continue to exist.

Keywords: Agricultural and Natural Areas, Conservation of Urban Green Area, Communities of Chiang Mai City